

Utbildningsdepartementet
Drottninggatan 16
103 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över promemorian, "Förslag till ändrade regler för tillträde till högre utbildning"

LO har lämnats möjlighet att redovisa synpunkter på rubricerat Pm och vill framföra följande.

Grundläggande behörighet

Det har funnits en kritik från högskolornas sida kring bestämmelserna kring allmän behörighet. De har ansett att godkänt betyg i de svenska och engelska är nödvändiga villkor för att få grundläggande behörighet vid sidan av att man ska ha godkänt på 2350 poäng av gymnasiets 2500 poäng. LO tycker att det ligger mycket i denna kritik och har i remissutlåtandet på tillträdesutredningen bejakat dessa krav. Regeringen föreslår vid sidan av att man ska ha godkänt i svenska A och B och engelska A i enlighet med tillträdesutredningens förslag, att man också ska ha godkänt i matematik A för att uppnå grundläggande behörighet. Det har vad det gäller detta ämne inte funnits några tydliga krav från högskolorna på att ämnet bör ingå i den grundläggande behörigheten. LO anser dock att det ändå kan vara rimligt att ha godkänt i matematik A för att börja på högskolan.

På några områden skulle det vara önskvärt att göra ytterligare förändringar av behörighetskraven till högskolan. LO anser att vid sidan av dessa ämnen bör man också ha godkänt i samhällskunskap A. Ett alternativ till detta skulle vara att man i kärnämnen istället skapar en samhällsorienterande kurs som också inbegriper viss undervisning i religion och historia – analogt med det naturkunskapsämne som redan idag finns. Grundläggande kunskaper på detta område är viktigt för att kunna tillgodogöra sig undervisningen i högskolan.

Vad det gäller svenskämnet så innebär det faktum att det egentligen är två ämnen - svenska språket och litteraturhistoria – vissa problem. Tidigare framgick detta tydligare, eftersom man fick två åtskilda betyg i

dessa ämnen. Om detta var två ämnen i timplanen skulle säkerligen andra ämnen prioriteras betydligt högre när det gäller behörighetskraven. Det önskvärda vore att man delade svenska A och B i två separata delar, svenska språket och litteraturhistoria. Kravet på allmän behörighet skulle då inriktas på godkänt i svenska språket då det är de kunskaperna och färdigheterna som har relevans för förutsättningarna att delta i högskoleutbildning.

25:4 regeln

I skälen för att ta bort 25:4 regeln anføres att ålder och arbetslivserfarenhet inte per automatik ska ge grundläggande behörighet. Så är dock inte fallet då man förutom dessa kriterier också ska ha kunskaper i svenska och engelska motsvarande gymnasieskolans nationella program. Syftet med tillkomsten av 25:4 regeln var att bredda rekryteringen till högskolan och ge människor en andra chans till utbildning. Det var också ett erkännande av de kunskaper och erfarenheter man uppnått i arbetslivet som generellt sett var en tillräcklig bas att utgå ifrån, tillsammans med kärnämnen i svenska och engelska. Det är inte heller något som hindrar att man tillför samma kärnämneskrav i enlighet med vad man kommer fram till när det gäller grundläggande behörighet, även för denna grupp.

Effekterna av förändringen skulle då innebära att man som vuxen skulle tvingas till att läsa en hel gymnasieutbildning för att uppnå grundläggande behörighet. Ur ett individperspektiv skulle detta kunna upplevas som alltför omfattande, då inte alla kurser har relevans för högskolestudier och tröskeln till vidare studier skulle därmed göras onödigt hög. Man kan också ifrågasätta om detta är optimalt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Regeringen motiverar sin försämring med att man istället kan tillämpa prövningen av den sökandens reella kompetens. Den möjligheten för högskolor och universitet har funnits sedan 2003. Den reella kompetensen ska kunna prövas när den sökande saknar formella meriter. Det är då svårt att förstå logiken i de förändringar som föreslås, när 25:4 regeln faktiskt innebär att vissa förkunskaper definierats som nödvändiga, förutom ålder och arbetslivserfarenhet, för att påbörja högskolestudier.

Högskoleverket har till uppgift att sammanfatta och analysera lärosätenas tillämpning av bestämmelserna i högskoleförordningen om reell kompetens och alternativt urval. På grund av otillräckligt underlag kan inte Högskoleverket med säkerhet redovisa hur tillämpningen har fungerat.¹ Under de år som bestämmelsen tillämpats ser utvecklingen ut enligt följande tabell.

¹ Högskoleverket, Rapport 2006:21R, Arbetet med reell kompetens och alternativt urval vid lärosätena 2005

	Sökande	Behöriga	Antagna
2003	4 449	823	213
2004	5 588	962	304
2005	4 255	1 608	714

Ovanstående ska jämföras med de 5 864 sökande inom ramen för 25:4 inför vårterminen 2007. Ökningen av antalet behöriga för 2005 förklaras med förändringen av rutinerna för sökande med reell kompetens vid ett enskilt lärosäte. Högskoleverket konstaterar också att metoderna varierar mellan lärosätena för bedömningen av reell kompetens. Någon samverkan kring metoder och rutiner verkar inte heller ha utvecklats i någon större omfattning, som regeringen förutsätter i sitt Pm. Risken är snarare att tillämpningen av bestämmelsen om reell kompetens kan komma att styras av det söktryck som respektive lärosäte har. LO anser således att det finns starka skäl för att bibehålla 25:4 regeln då den också innebär prövning av relevanta förkunskaper för de ämnen som föreslås ingå i den grundläggande behörigheten. Med hänvisning till Högskoleverkets beskrivning av den reella kompetensens tillämpning, anser LO att det inte utgör något alternativ till 25:4 regeln.

Däremot kan principen om reell kompetens användas för att fastställa om relevanta kvalifikationer eller yrkeserfarenheter för ett utbildningsområde kan ligga till grund för bedömning av särskild behörighet.

Urvalsgrunder och platsfördelning

LO har svårt att uppfatta regeringens värdering av yrkes- och arbetslivserfarenhet då den både betraktas som värdefull och av ringa värde. Samtidigt sätter man stor tilltro till värderingen av reell kompetens som hittills verkar vara av mindre tillförlitlighet än de kriterier som används idag för bestämning av behörighet.

Eftersom tillämpningen och likvärdigheten i bedömningen av reell kompetens verkar vara så skiftande, så utgör arbetslivserfarenhet ett värde av betydelse för studierna tillsammans med högskoleprov, eller tillsammans med de kunskapskrav som gäller vid 25:4, som man inte kan bortse ifrån. LO motsätter sig därför att HA-gruppen tas bort.

Meritvärdering av meritkurser

En grundläggande förutsättning för det förslag som nu presenterats är att alla Sveriges gymnasieungdomar har tillgång till behöriga lärare och de tillval i de ämnen som ska kunna ge meritpoäng. Så är knappast fallet vilket innebär geografiska olikheter i förutsättningar. Skillnader i förutsättningar gäller också mellan olika program. Ett så utslagsgivande system bygger också på tidiga val och tydliga mål. Detta innebär att

ungdomar från studievana miljöer kan komma att fatta de beslut som är viktiga för den långsiktiga planeringen av sina studier. De som ännu inte hittat sin inriktning eller kan få stöd för sina val kommer redan från början att ha ett sämre utgångsläge. Vuxenstuderande kommer också att ges sämre förutsättningar till inträde i högskolan vid införandet av meritpoäng.

I förslaget är en återkommande tanke den om relevans. Det man har studerat och ska värderas ska också ha relevans för den sökta utbildningen. Om det är så att behovet av utökade nivåer i språk eller matematik har relevans för den sökta utbildningen, borde det rimliga vara att kravet formuleras i en särskild behörighet.

Bevekelsegrunderna för det förslag som lagts verkar vara de tveksamheter som indikeras i direktiven till den nya gymnasieutredningen. Dit hör det individuella valet samt lokala kurser och inriktningars inverkan på studieprestationens utdelning. Det är något förvånande om dessa tveksamheter ska korrigeras genom införandet av meritpoäng, innan man bestämt sig för hur den nya gymnasieskolan ska utformas. LO ställer sig avvisande till förslaget.

LO är av den uppfattningen att det är rimligt att det ställs relevanta men också rimliga krav på dem som söker sig till högskolan. Mångfalden av åldersgrupper, olika bakgrund, olika etnicitet och könsblandade grupper bör ses som en tillgång. Att höja trösklarna till högskolan gynnar inte högskolan eller Sverige som kunskapsnation.

Regeringen borde bättre uttrycka den ambition som enligt §1 högskolelagen säger "Så långt det kan ske med hänsyn till kvalitetskravet i 1 kap. 4 § första stycket skall högskolorna som studenter ta emot de sökande som uppfyller behörighetskraven för studierna."

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE

Wanja Lundby-Wedin

Irene Wennemo